

Historische Speurtocht Deventer

STROMARKT

LAMME VAN DIESEPLEIN.

KLEINE POOT.

BRINK.

NIEUWE MARKT.

GROTE KERKHOF.

ONTDEK
DE PLEINEN
VAN DE STAD

ORGANISATIE

OPA-EN-OMA-DAG DEVENTER

Leuk dat je meedoet aan de speurtocht over de pleinen van de binnenstad van Deventer!

Je hebt toch wel je ouders en/of je opa/oma meegenomen? Want je moet ze onderweg veel vragen. Zij kunnen je vast een heleboel vertellen over vroeger. Als ze in Deventer geboren zijn, weten ze hoe de stad er vroeger uitzag.

Jullie gaan een speurtocht doen

In dit boekje kun je lezen hoe je moet lopen. Je vindt er ook de plattegrond van de route. Als je de route volgt, kom je op allerlei plaatsen, waar je misschien nog nooit geweest bent. Vraag papa en/of mama of natuurlijk opa en/of oma maar het hemd van het lijf. Ze kunnen je vast veel vertellen over hoe Deventer er vroeger uitzag toen zij nog een kind waren.

Foto's bekijken

Onderweg kom je langs verschillende plaatsen. Van die plaatsen staan er in het boekje verschillende foto's. Bekijk die en vergelijk de foto's met hoe het er tegenwoordig uitziet.

Tijdens de speurtocht kun je een aantal stempels halen

Onderweg zijn er verschillende activiteiten. Daar staan mensen, die je wat gaan vertellen. Je kunt onderweg ook van alles doen. Bij een aantal van die activiteiten kun je een stempel halen.

Als je alle stempels in je boekje hebt, krijg je aan het eind van de route nog een leuke verrassing.

Bij de bibliotheek speelt Mark Kornet. Hij maakt muziek uit de tijd dat opa en oma nog jong waren. Vraag ze maar of ze de liedjes kunnen meezingen.

We gaan beginnen...!

Je bent nu in de spiksplinternieuwe bibliotheek. Heb je al rondgekeken? Het ziet er prachtig uit. Er is boven een speciale afdeling voor kinderen. Daar kun je veel jeugdboeken lenen, maar ook op veel leuke plaatsjes spelen en lezen. Je moet er echt nog eens terugkomen. Maar nu gaan we een speurtocht in de stad doen. Loop maar naar buiten.

Als je door de draaideur naar buiten gaat, loop dan rechts de hoek om. Dan zie je links aan de overkant een fietsenstalling. Loop daar links omheen naar het pleintje.

Dit plein heet het Lamme van Dieseplein. Er staan verschillende leuk gekleurde huisjes. Loop maar in die richting.

Bewoners hebben op het plein tuintjes. Die worden goed onderhouden. Aan de rechterkant zie je een oude muur met een modern glazen torentje ernaast. Hier vind je het Museum Geert Groote Huis.

Geert Groote was een heel bijzondere Deventenaar. Hij leefde in de middeleeuwen, van 1340 tot 1384. Geert Groote wilde het katholieke geloof vernieuwen. Hij wilde dat mensen eenvoudig gingen leven en geen rijkdom na gingen streven. Precies zoals Jezus dat zelf ook heeft gedaan.

Veel mensen waren het met Geert Groote eens. Zij gingen samenwonen in aparte huizen of kloosters. Ze worden broeders en zusters van het gemene leven genoemd. Misschien een beetje een raar woord: 'gemeen'. Maar hier betekent dat woord 'gemeenschappelijk'. Ze gingen samenwonen. Voor het museum zie je twee beelden van zo'n broeder en zuster. Het zijn beelden die gemaakt zijn door een kunstenaar uit de stad: Károly Szekeres. Je zult vandaag nog meer werk van hem zien.

Bekijk de oude plattegrond van het Lamme van Dieseplein eens goed. Zie je dat het grootste deel van het plein vroeger bij het Floris Radewijnhuis hoorde?

Vroeger stond op dit plein het Floris Radewijnhuis. Daar woonden mannen samen volgens de ideeën van Geert Groote. Het Floris Radewijnhuis was vroeger veel groter.

Loop in de richting van de mooi gekleurde huizen. Rechts in de hoek is de Pontsteeg. Loop dat steegje in. Vervolgens sla je rechtsaf de drukke winkelstraat in: de Lange Bisschopstraat.

Vraag 1

Wat denk je? Is deze straat genoemd naar een heel lange bisschop, of zou het een lange straat zijn, die naar de kerk van de bisschop gaat?

ANTWOORD

De meeste mensen kijken hier naar de etalages van de winkels. Maar jullie moeten aan de rechterkant naar de huizen kijken.

Speur maar naar 'De Duif'. Zie je dat ergens staan? De Duif was vroeger een grote winkel.

En zie je bij een ander huis, boven een winkeldeur, ook een ster?

In het grote huis met de ster in het raam boven de winkeldeur was na de Tweede Wereldoorlog de synagoge gevestigd. Een synagoge is een kerkgebouw voor mensen die het joodse geloof hebben.

Loop maar door, langs de passage. Na zo'n honderd meter sla je rechtsaf de Sandrasteeg in.

Je loopt nu tegen een heel oude muur aan. Die muur is zo oud, dat er een glazen dak gemaakt is om de muur te beschermen tegen de regen. De muur is van het oudste stenen huis van Nederland.

Vraag 2

Lees het bordje maar.
Hoe oud is het oudste stenen huis?

ANTWOORD

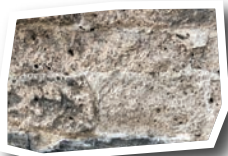
.....

trachiet

baksteen

tufsteen

De muur van het oudste stenen huis is bijzonder. Je kunt er verschillende soorten stenen zien. Kijk maar eens naar de foto's van stenen hiernaast. Zie je ze allemaal terug?

Loop de Sandrasteeg door. De straat komt uit op de Kleine Poot. Wat een gekke naam eigenlijk, hè?

Waarom heet deze straat de Kleine Poot?
Heb je een idee?

ANTWOORD

Vraag 3

.....

Steek de straat over. Je ziet aan de overkant een overdekte markthal. Dit is de Botermarkt. Vroeger was dit een marktplaats, waar je vooral boter kon kopen.

De overkapping staat op versierde ijzeren palen. Die zijn zo'n 150 jaar geleden in een ijzergieterij in Deventer gemaakt. Die ijzergieterij heet Nering Bögel.

Je kunt hier een leuk spelletje doen:

boter – kaas – en eieren.

Dat speelden je vader en moeder en je opa en oma vroeger ook.

STEMPEL

En haal ook je eerste stempel.

Sta je onder de overkapping van de Botermarkt, met je rug naar de lange muur? Loop dan rechts de hoek om en de Hofstraat in.

Deze straat is genoemd naar het hof van de bisschop. Het gebouw bestaat niet meer, maar vroeger had de bisschop van Utrecht hier een bisschoppelijk hof.

Tegenwoordig hebben winkels grote etalages, maar dat was vroeger niet zo. Bij het huis Hofstraat 7 zie je iets bijzonders. Dat huis heeft een etalagekast. Zulke uitgebouwde etalages zijn de eerste soort winkeletalages. Zo zag een moderne winkel er 200 jaar geleden uit.

Aan de andere kant van de straat staan twee huizen. Zie je de gevels met golfjes en torentjes? Zo'n gevel heet een Gelders-Overijsselse gevel.

Het rechter huis heet **De Linnenkist**. Dit was de winkel van Ten Harmsen en Vervoort. Dat was een koffiebranderij en handel in koloniale waren. Hiernaast zie je een oud theeblik van deze winkel. Hun naam staat erop.

Bekijk binnen de prachtige oude winkelkast. Die is ongeveer uit 1900. Lees de namen van exotische kruiden maar, die op de grote en kleine laden staan. Die verkochten ze in de winkel. En vergeet niet je tweede stempel te halen.

STEMPEL

Als je de Hofstraat uitloopt, kom je op de Nieuwe Markt. In de verte ligt de Welle. Daar stroomt de rivier de IJssel.

Rechts in de hoek van het plein komt het nieuwe filmtheater.
Een paar huizen links daarvan is in de dakgoot een grappig
beeldje te zien.

NIEUWE MARKT.

Vraag 4

Zie je dat het een meisje is dat in de dakgoot zit?
Welke kleur schoenen heeft ze aan?

ANTWOORD

Rond het plein aan de Nieuwe Markt staan mooie gevels. Speur maar eens of je
de volgende gevels kunt vinden.

Klokgevel

Trapgevel

Lijstgevel

Aan het eind van de Hofstraat ga je linksaf, richting
Grote Kerkhof.

Je loopt om het restaurant Het Arsenaal heen. Vroeger was dit pand de
opslagplaats voor munitie van de stad. Hier werden geweren, pistolen,
kanonnen, kogels en buskruit bewaard. Best gevaarlijk, zo midden in de stad.

Rechts naast Het Arsenaal zie je een poort met een grote, zwarte deur. Loop de poort maar door
en kijk om je heen.

Dit binnenterrein is een wel heel bijzondere plek. Eigenlijk sta je hier midden in de ruïne van de
oude Mariakerk. In de periode 1235-1245 zijn ze begonnen deze kerk te bouwen.

Waaraan kun je zien dat dit de restanten
van een kerk zijn?

ANTWOORD

Vraag 5

Loop nu terug en sla linksaf.

Je loopt nu langs een aantal kleine witte huisjes, die tegen de kerk aangebouwd zijn. Dit zijn sto-venzettershuisjes. Het waren huisjes voor arme mensen, die door de kerk ondersteund werden. Ze moesten daarvoor ook een beetje werken. Als er op koude dagen een kerkdienst was, moesten de mensen stoven neerzetten. Daarin brandden meestal een paar kooltjes, zodat je warme voeten hield.

Loop door naar het plein: Grote Kerkhof.

Nog niet zolang geleden stond het plein vol met auto's. Nu er geen auto's meer geparkeerd staan, kun je pas zien dat het Grote Kerkhof een mooi groot plein is.

De burgemeester en de wethouders zijn een plan aan het bedenken hoe het plein nu ingericht moet worden. Heb jij een idee? Wat zou er hier moeten komen?

Een mooi grasveld waar kinderen kunnen spelen?

Een parkje met boompjes?

Een grote vijver met een fontein?

Iets anders....?

Het grootste gebouw aan het Grote Kerkhof is natuurlijk de Lebuinuskerk. Het is een van de oudste kerken uit Nederland. De kerk is genoemd naar de monnik Lebuinus. Hij heeft in 768 het eerste kerkje in Deventer laten bouwen.

Aan de overkant van het plein zie je een lang geel gebouw. Hier was vroeger de Latijnse School. Er kwamen leerlingen uit heel Europa naartoe.

De beroemdste leraar was Alexander Hegius, de beroemdste leerling was Erasmus. Ook Geert Groote heeft op deze school gezeten.

Lebuinus

Hoe leuk het is om op het grote plein te spelen kun je zelf uitproberen. Je kunt hier hinkelen, hoepelen, steltlopen en touwtje springen. Hier kun je je derde stempel halen.

STEMPEL

Erasmus

Aan het Grote Kerkhof ligt ook het stadhuis. Dat is het gebouw met de trappen ervoor. Loop er maar heen.

Boven in de gevel zie je een wapenschild. Dat schild is beschilderd met de kleuren van de bisschop van Utrecht en met het wapen van de Keizer van Duitsland. Deventer was een keizerlijke stad. De bisschop van Utrecht was hier de landsheer.

Vraag 6

Welk wapen hoorde bij de bisschop en welke bij de keizer?

ANTWOORD

.....

Links naast het stadhuis zie je nog een mooie gevel. Dat is het oude Landshuis. Zie je in het Landshuis ook de wapens van de bisschop en de keizer?

Het moderne gebouw links naast het Landshuis is de nieuwbouw van het stadhuis. Al die mooie kunstobjecten zijn vingerafdrukken van Deventenaren.

Loop maar onder de vingerafdrukken door naar het stadhuispleintje.

Hier zijn archeologen aanwezig. Je kunt bij hun zelf ook een opgraving doen. Dat is een verrassing!

Vanaf het stadhuispleintje loop je binnendoor naar de Grote Poot.

Hé, dat is grappig! Eerder liepen we op de Kleine Poot. Dit straatje met al die terrasjes heet de Grote Poot.

Heel veel huizen in de binnenstad hebben een naam. Dat komt omdat de huizen in de straten in de middeleeuwen nog geen nummer hadden.

Op de Grote Poot staat een huis met de naam **TEVREDEN**.
Speur die maar eens op.

Weet je dat je van de letters van het woord **TEVREDEN** ook de naam **DEVENTER** kunt maken?

Loop rechtdoor en ga bij winkel Loes&Reinier Keramiek linksaf de Vleeshouwerstraat in.

Waarom zou de Vleeshouwerstraat eigenlijk zo heten? Het is een beetje een oud woord: vleeshouwers. Hoe noemen we die mensen tegenwoordig?

Als je in de Vleeshouwerstraat bent aangekomen, kijk dan even terug naar de mooie gevel in de Assenstraat. Het is het huis geweest van een apotheek. Het huis heet De Rozijnenkorf. In de gevel staat een Latijnse spreuk: Deo fidendum mediis utendum. Dat betekent ongeveer: Vertrouw op God, maar neem voor de zekerheid uw medicijn.

Loop de Vleeshouwerstraat uit en sla linksaf en direct rechtsaf. Je komt uit op een hofje.

Dit hofje heet het Jordenshofje.

In oude middeleeuwse steden waren er veel hofjes. Meestal mochten daar oude en arme vrouwen wonen. Ook in Deventer zijn er verschillende van zulke hofjes geweest. Dit is het enige hofje nog, dat overgebleven is.

Het Jordenshofje is al in 1538 gesticht. Vroeger stond het er-gens anders. In 1930 is het verplaatst en herbouwd aan de Kleine Overstraat.

Loop nu terug naar de straat en sla linksaf de Kleine Overstraat in.

spelletjeswinkel
Koning Willem

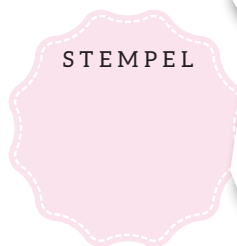
Na zo'n honderd meter zie je aan de rechterkant een lang gebouw. Dit was vroeger het belastingkantoor. Het is ook een postkantoor geweest.

Tegenwoordig woont en werkt hier Károly Szekeres. Hij is de kunstenaar die de twee beelden van de broeder en zuster van het gemene leven heeft gemaakt. Die hebben we in deze speurtocht al gezien.

Kijk eens naar de oude voordeur en let op de steen onder de deuren. Die is helemaal uitgesleten. Zou dat komen omdat de mensen hier vroeger met veel muntgeld hun belasting kwamen betalen?

Ga bij Károly maar naar binnen en kijk eens even rond. Hier kun je je vierde stempel halen. Als je weer naar buiten gaat, neem dan even lekker een ijsje van Talamini.

STEMPEL

Als je de Kleine Overstraat verder uitloopt, komt je uit op weer een groot plein. Dit is de Brink.

Het eerste dat je ziet, is dit Waaggebouw. Hier is Museum De Waag gevestigd.

Als je langs de brede zijwanden van het waaggebouw loopt en de muren goed bekijkt, kun je allerlei beeldjes ontdekken. Het zijn beeldjes waar een geschiedenis aan vastzit.

Deventer had in het begin van de zestiende eeuw ruzie met de hertog van Gelre. En die hertog had twee hoge torens gebouwd aan de overkant van de stad om de Deventenaren goed in de gaten te houden. Eén van de torens heette Altena. Die stond de Deventenaren 'al te na' (veel te dichtbij). De soldaten van de hertog konden vanaf die toren over de stadsmuren heen in de etenspotten van de Deventenaren kijken. Vandaar dat de naam van één van de beeldjes is: Kiek in de Pot.

Vraag 7

De tweede toren van de hertog van Gelre heette Morgenster. Zie je ook een beeldje in de zijgevel van de Waag die daarnaar verwijst? Wat zie je precies?

ANTWOORD

Loop naar de voorkant van de Waag.

Loop naar de voorkant van de Waag. Vanaf de trappen heb je een mooi uitzicht over het plein. Loop daarna rechthoeks het gebouw heen. Naast de Waag staat nog een ander oud gebouw. Het heet de Drie Haringen. Bekijk de gevel maar.

Kun je de drie haringen vinden?

Ze staan er twee keer op. Hiernaast zie je alvast één van de afbeeldingen.

Kun je het jaartal vinden dat op de gevel van de Drie Haringen staat? Schrijf dat jaartal hier maar op.

ANTWOORD

Vraag 8

Loop nu langs de Drie Haringen, rechthoeks in de richting van de Zandpoort.

Nog een klein stukje, dan ben je er!

Op de hoek van de volgende straat vind je het Speelgoedmuseum. Het is een mooi oud gebouw uit de veertiende eeuw.

*Dit is het eindpunt
van de Historische Speurtocht*

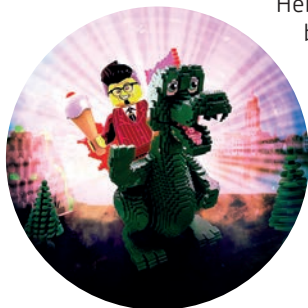
Ga je nog even naar binnen, want hier...

kun je jouw diploma ophalen!

En krijg je het vijfde en laatste stempel.

STEMPEL

Gratis naar het museum?

Heb je zin om het Speelgoedmuseum te bezoeken? Vandaag kan dat gratis!

Activiteiten:

Bouw een dino van LEGO (hele dag).

Bouwen met Mobaco, constructie-
speelgoed van vroeger
(13.00 - 15.00 uur).

**SPEELGOED
MUSEUM
DEVENTER**

Zin om nog een keertje de stad in te gaan met opa en oma?

Op zaterdag 5 oktober is er een feestelijke dag in de bibliotheek, de Dag voor Alle Senioren. Tijdens de Dag voor Alle Senioren kan iedereen genieten van een gevarieerd programma met onder andere levensverhalen, muziek, theater, samen getekend worden, workshops met bloemen en planten en digitale workshops.

Met deze dag en de vele activiteiten voorafgaand aan deze dag willen we een impuls geven aan de culturele en creatieve vaardigheden van ouderen met hun (klein-)kinderen. De talenten van de een kunnen een

stimulus zijn voor de ander en vice versa.

Kinderen kunnen vanaf augustus ook meedoen met de verhalenwedstrijd

en kans maken op een reis naar Italië met opa of oma!

Meer info binnenkort op www.bibliotheekdeventer.nl

Organisatie

Historische Vereniging

Deventer biedt elk jaar een gevarieerd programma voor de leden. De vereniging werkt in een sfeer van gezelligheid aan vermeerdering van kennis en inzicht over de geschiedenis van Deventer. www.historischeverenigingdeventer.nl

De SIED heeft als doel de stimulering van de bestudering, de inventarisatie, de documentatie, de geschiedschrijving, het behoud van monumenten van bedrijf en techniek in Deventer en omgeving, alsmede publiciteit hieromtrent. www.sied.nl

De Stichting Oud Deventer stelt zich tot doel de cultuurhistorische elementen op het gebied van het gebouwde erfgoed in de gemeente Deventer te bewaken, te beschermen en de waarde hiervan kenbaar te maken. www.oud-deventer.nl

Deventer Verhaal is een organisatie voor cultureel erfgoed. Het verhaal begint bij Museum De Waag waar tentoonstellingen te zien zijn met de Deventer collectie. Daarnaast zorgt zij sinds 2015 voor de collectie in het Speelgoedmuseum. www.deventerverhaal.nl

Tot ziens

We hopen dat je het leuk vond en dat je samen met opa/oma, ouders, hebt gepraat over Deventer en over hoe Deventer er uitzag toen zij nog jong waren.

Redactie:

Bert Renkema, Piet de Noord, Ruud Johannes, Jan Webbink, René Berends, Monique Wezenberg, Pieter Ellens (tevens vormgeving).

Wij bedanken:

SPONSORS
HISTORISCHE
SPEURTOCHT
DEVENTER 2019

Stichting Erven Witteveen

NV Bergkwartier
en
De Stichting Erven Witteveen

Tijdens deze speurtocht zien de deelnemers veel van de bijzondere Deventer monumenten die eigendom zijn van de **NV Bergkwartier**. Deze NV is ca 50 jaar geleden mede opgericht door de Stichting Werkgroep Bergkwartier.

Deze Stichting voelt zich nog altijd verantwoordelijk voor het behoud van de monumentale Deventer binnenstad. Wij wensen jullie veel plezier.

De Stichting Erven Witteveen heeft ten doel projecten en initiatieven op kerkelijk, cultureel en andere voor de samenleving van Deventer van maatschappelijk belang zijnde gebieden, op aanvraag financieel te ondersteunen.